https://doi.org/10.32849/2409-9201.2026.26.30

УДК 351.713.1 UDC

ІНСТИТУЦІЙНА ТА ПРОЦЕДУРНА ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОХОРОНИ ТОРГОВЕЛЬНИХ МАРОК УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ ТА ПІСЛЯВОЄННОГО РЕФОРМУВАННЯ

Наталія МІНЧЕНКО

судовий експерт, науковий співробітник відділу питань захисту прав інтелектуальної власності

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України (Київ)

INSTITUTIONAL AND PROCEDURAL TRANSFORMATION OF THE TRADEMARK PROTECTION SYSTEM OF UKRAINE UNDER MARTIAL LAW AND POST-WAR REFORM

Natalia MINCHENKO

Forensic Expert, Researcher of the Department of Protection of Intellectual Rights

Intellectual Property Scientific Research Institute of the NALS of Ukraine (Kyiv)

https://orcid.org/0000-0002-1835-3803

Євгенія НЕДОГІБЧЕНКО

науковий співробітник відділу питань захисту прав інтелектуальної власності

Науково-дослідний інститут інтелектуальної власності НАПрН України (Київ)

Yevheniia NEDOHIBCHENKO

Researcher of the Department of Protection of Intellectual Rights

Intellectual Property Scientific Research Institute of the NALS of Ukraine (Kyiv)

https://orcid.org/0000-0001-7485-0110

У статті здійснено комплексний аналіз інституційної та процедурної трансформації системи охорони торговельних марок України в умовах воєнного стану та післявоєнного реформування. Дослідження охоплює ключові зміни в організаційній структурі сфери інтелектуальної власності, зокрема інституціоналізацію національного органу з адміністрування прав, а також модернізацію процедур реєстрації та захисту торговельних марок.

Визначено, що вирішальну роль у забезпеченні безперервності функціонування системи відіграли цифровізація адміністративних процесів, впровадження електронних сервісів і розширення можливостей дистанційної взаємодії із заявниками.

Особливу увагу приділено аналізу

This article presents an in-depth and comprehensive analysis of the transformation of the Ukrainian trademark protection system during martial law and the subsequent period of post-war reform. In recent years, Ukraine has faced unprecedented challenges that required a profound restructuring of institutional, procedural, and legislative mechanisms for the protection of intellectual property rights. One of the most significant areas of change concerns the functioning of the national trademark system, which has undergone both emergency adaptations due to wartime circumstances and strategic reforms aimed at harmonizing Ukrainian law with the EU acquis.

The study highlights several key dimensions of this transformation. First, it focuses on the institutional restructuring

законодавчих змін, запроваджених у період 2022–2025 рр., які сформували спеціальний правовий режим охорони прав інтелектуальної власності під час воєнного стану. Обґрунтовано значення механізмів зупинення процесуальних строків, автоматичного продовження дії прав та запровадження перехідного періоду для відновлення стандартних процедур. Окремо розглянуто нові Правила подання та експертизи заявок на торговельні марки (2024 р.), які кодифікували процедури, гармонізували їх із правом ЄС та запровадили можливість реєстрації нетрадиційних позначень.

У роботі також проаналізовано доктринальні тенденції розвитку правозастосування, зокрема переосмислення функцій торговельної марки як не лише комерційного, а й комунікаційного та соціокультурного інструменту.

У статті досліджено вплив судової практики на консолідацію підходів до взаємодії між законодавством про надзвичайні ситуації та стандартами захисту інтелектуальної власності, а також у формуванні нового доктринального рівня на перетині права, політики та національної безпеки.

Розкрито проблематику співвідношення охороноздатності позначень із категоріями публічного порядку, моралі та політичної символіки в умовах війни.

Зроблено висновок, що сучасна модель охорони торговельних марок в Україні характеризується підвищенням рівня гнучкості, прозорості та правової визначеності, а також поступовою інтеграцією до європейського правового простору. Ці процеси не лише сприяють стабілізації національної системи інтелектуальної власності під час воєнного стану та післявоєнного відновлення, але й підвищують її стійкість та сумісність з міжнародними стандартами. Отримані результати можуть бути використані для подальшого вдосконалення законодавства та практики у сфері інтелектуальної власності.

of the national IP office, which ensured the continuity of administrative services under crisis conditions and introduced new forms of digital interaction with applicants. Second, it examines procedural modernization: the introduction of electronic filing, postponement and suspension mechanisms, and the prioritization of critical applications during martial law. Third, the research analyzes legislative developments designed to safeguard the rights of applicants and right holders during extraordinary circumstances, including the automatic extension of IP rights, the suspension of deadlines, and the gradual alignment of Ukrainian law with European standards. Special attention is paid to the adaptation of national trademark examination criteria to the EU legal framework, including issues of public order, political slogans, non-traditional marks.

A separate section is devoted to the impact of judicial practice on the interpretation and application of these new norms. The Ukrainian courts have played a critical role in consolidating approaches to the interaction between emergency legislation and IP protection standards, as well as in forming a new doctrinal layer on the intersection of law, politics, and national security. The article also analyzes doctrinal trends and academic discussions, showing how the discourse on trademark protection in Ukraine is shifting toward a broader, interdisciplinary understanding that includes cultural identity, political sensitivity, and international integration.

The research demonstrates that the modern model of trademark protection in Ukraine is evolving toward greater transparency, procedural predictability, and integration into the European legal space. These processes not only contribute to the stabilization of the national IP system during wartime and post-war recovery but also enhance its resilience and compatibility with international standards. This provides both theoretical and practical foundations for further legal development, judicial interpretation, and strategic policy decisions in the field of intellectual

Ключові слова: торговельна марка, воєнний стан, інтелектуальна власність, доктрина, acquis ЄС, проблеми правозастосування

property.

Keywords: trademark, martial law, intellectual property, doctrine, EU acquis, law enforcement issues

Актуальність теми. Сфера правової охорони торговельних марок в Україні зазнала суттєвих інституційних та процедурних трансформацій у 2022–2025 рр., що зумовлено одночасним впливом воєнного стану, процесів євроінтеграції та адаптації національного законодавства до acquis ЄС. Зміни охопили як організаційний рівень – реформування системи органів інтелектуальної власності, так і матеріальні та процесуальні засади набуття прав на торговельні марки, включно з цифровізацією процедур, запровадженням нових підходів до експертизи заявок. Ці процеси змінюють правове середовище функціонування ринку, що зумовлює наукову та практичну значущість дослідження.

Вступ. Ефективна система правової охорони торговельних марок (далі – ТМ) є необхідною умовою стабільності економічного обігу та передбачуваності бізнес-середовища. Вона створює правові гарантії для інвесторів, стимулює розвиток інноваційного підприємництва та сприяє інтеграції національної економіки у глобальні ринки. У контексті євроінтеграційних процесів для України особливого значення набуває гармонізація законодавства у сфері інтелектуальної власності з правом Європейського Союзу, що передбачає не лише формальне наближення норм, а й імплементацію сучасних підходів до правозастосування.

Водночас у сучасних умовах війни проблема збереження та захисту прав на торговельні марки в Україні набула безпрецедентної актуальності. Повномасштабна агресія Російської Федерації та запровадження воєнного стану з 24 лютого 2022 року спричинили глибокі трансформації у функціонуванні державних інституцій, включно із системою охорони прав інтелектуальної власності. Руйнування інфраструктури, обмеження доступу до адміністративних послуг, переміщення бізнесу та людського капіталу створили суттєві перешкоди для реалізації прав правовласників і нормального перебігу процедур реєстрації та захисту ТМ.

За цих умов держава була змушена оперативно реагувати на нові виклики шляхом запровадження спеціальних правових режимів, адаптації адміністративних процедур та інституційного переформатування системи управління інтелектуальною власністю. Відбулися суттєві зміни у підходах до обчислення процесуальних строків, організації експертизи заявок, впровадження електронних сервісів і забезпечення дистанційної взаємодії із заявниками. Такі заходи були спрямовані на мінімізацію негативних наслідків воєнного стану та збереження правової визначеності у сфері торговельних марок.

Крім того, війна стала каталізатором глибшого переосмислення ролі інтелектуальної власності в суспільстві. Торговельні марки почали розглядатися не лише як комерційні позначення, а й як інструменти комунікації, носії національної ідентичності та елементи інформаційного простору. Це зумовило появу нових викликів для правозастосування, зокрема щодо оцінки розрізняльної здатності позначень, які містять суспільно значущі або політично чутливі елементи.

Таким чином, сучасний етап розвитку системи охорони торговельних марок в Україні характеризується поєднанням кризових викликів і трансформаційних можливостей. З одного боку, воєнний стан ускладнив реалізацію прав та функціонування інституцій, з іншого – стимулював модернізацію, цифровізацію та наближення до європейських стандартів. У цьому контексті дослідження змін у сфері охорони торговельних марок набуває особливої наукової та практичної значущості, оскільки дозволяє оцінити ефективність запроваджених механізмів і визначити перспективи подальшого розвитку правової системи України.

Метою цього дослідження є комплексний аналіз інституційних та процедурних змін у сфері торговельних марок України в умовах воєнного стану й післявоєнного реформування.

Основними завданнями є: дослідити еволюцію організаційних структур і нормативної бази; проаналізувати зміни процедур реєстрації та захисту ТМ; окреслити доктринальні й практичні проблеми правозастосування.

Інституційна трансформація системи охорони торговельних марок.

Після початку повномасштабної агресії було розпочато структурне оновлення системи охорони прав інтелектуальної власності. Одним із ключових елементів стала інституціоналізація Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій (УКРНОІВІ) як центрального органу в системі управління правами інтелектуальної власності [1]. Ця трансформація мала на меті забезпечити безперервність надання адміністративних послуг, зокрема в частині прийому та експертизи заявок на торговельні марки.

Особливу роль у цьому процесі відіграла цифровізація та децентралізація адміністративних процедур. Було посилено функціональну спроможність офісу та впроваджено нові механізми комунікації із заявниками, що дало змогу забезпечити стабільність процедур навіть у надзвичайних умовах воєнного часу.

УКРНОІВІ приділив також увагу електронним сервісам: запроваджено удосконалені онлайн-форми подання заявок, можливість прикріплювати аудіо- та відеофайли (що особливо важливо для нетрадиційних ТМ), а також нову систему електронних платежів. Цифровізація процедур сприяла забезпеченню доступу правовласників до адміністративних послуг навіть за умов обмеженої логістики чи перебоїв у роботі поштових сервісів.

Важливим аспектом стало також поступове нарощування міжнародної співпраці, участь у європейських ініціативах з гармонізації практики експертизи та доступу до міжнародних баз даних. Так, активізувалася співпраця з міжнародними організаціями, зокрема Всесвітньою організацією інтелектуальної власності (WIPO / ВОІВ) та Відомством інтелектуальної власності Європейського Союзу (EUIPO), щодо обміну даними й стандартизації процедур. Це дозволило Україні, попри воєнний стан, підтримувати участь у міжнародних системах охорони прав на ТМ (Мадридська система) та інтегрувати нові підходи до нетрадиційних позначень.

Крім цього, інституційна реформа супроводжувалася зміною механізмів управління кадровими ресурсами, посиленням експертного потенціалу та формуванням більш прозорої організаційної структури. Це дало змогу забезпечити стабільність роботи системи у кризових умовах і створило передумови для подальшої модернізації.

Процедурні зміни та оновлення підходів до експертизи.

Під впливом воєнного стану [2 – 4] відбулася зміна строків, пріоритетів та логіки розгляду заявок. Запровадження спеціальних механізмів відтермінування строків, призупинення експертизи та надання пріоритету критичним заявкам сприяло стабілізації системи охорони прав, але водночас породило низку нових практичних викликів.

Суттєвою процедурною новацією стало розширення електронних інструментів для заявників. Онлайн-подання документів, електронне листування з експертами, можливість відстеження статусу заявок у режимі реального часу – усе це не лише підвищило ефективність комунікації, а й зробило процедури більш прозорими. Це дозволило Україні зробити крок уперед у напрямі відповідності європейським стандартам адміністрування прав ІВ.

Суттєвим етапом у розвитку системи охорони торговельних марок стала поява Правил складання та подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку, міжнародної реєстрації торговельної марки з поширенням на Україну (далі – Правила 2024), затверджених наказом Міністерства економіки України від 06.08.2024 №19889 (зареєстрованим у Міністерстві юстиції України 19.08.2024 № 1263/42608) [5]. З 18 вересня 2024 року ці Правила набули чинності та замінили попередні інструкції, кодифікувавши процедури національних та міжнародних заявок. У доктрині вони розглядаються як ключовий крок гармонізації із правом ЄС та інституційної модернізації у сфері ТМ.

Нові Правила закріплюють європейський підхід до категорій позначень, процедур експертизи та механізмів опозиції. УКРНОІВІ, який набув повноважень національного

відомства ІВ, прямо позиціонував Правила як інструмент імплементації положень Директиви (ЄС) 2015/2436 та Регламенту (ЄС) 2017/1001, зокрема в частині нетрадиційних позначень, прозорості експертизи та використання електронних форматів [6, 7].

Ключовою інновацією стало легітимне визнання нетрадиційних позначень. Для кожної категорії встановлено спеціальні вимоги до репрезентації: від послідовності кадрів чи відеофайлу MP4 (для рухомих) – до аудіофайлів MP3 (для звукових), із супровідним описом. Ці нововведення уніфікували процедуру з практикою EUIPO і ліквідували раніше наявні прогалини в національному праві.

Правила 2024 детально регламентували структуру заявки. Крім того, вони поширюються як на національні, так і на міжнародні заявки (через систему Мадриду), визначаючи єдині стандарти експертизи та подання. Це дозволило уникнути дублювання норм і встановити єдині правила гри для резидентів і нерезидентів.

Крім того, Правила 2024 узгоджують етапи формальної й кваліфікаційної експертизи, описують механізми опозицій (подання заперечень третіми особами), а також передбачають застосування критеріїв «публічного порядку» й «моралі» при оцінці позначень. У практичних коментарях юристи наголошують на посиленні прозорості процесу та передбачуваності рішень, що особливо важливо для інвесторів і правовласників у перехідний період.

Внаслідок запровадження Правил 2024 заявники отримали:

- чіткіші стандарти для нових категорій позначень;
- більшу передбачуваність експертизи;
- скорочені формальні ризики відмов;
- змогу інтегрувати електронні формати.

Для бізнесу у фазі післявоєнного відновлення це означає не лише захист існуючих брендів, а й стимул до інноваційного брендингу (нові форми, кольори, мультимедіа), що відповідає європейському ринку та споживацьким тенденціям.

Законодавчі зміни в умовах воєнного стану.

З 2022 року відбулася низка законодавчих змін, спрямованих на адаптацію процедур охорони прав інтелектуальної власності до надзвичайних обставин. З метою захисту інтересів правовласників, запобігання втраті прав через об'єктивні перешкоди та створення правової визначеності було прийнято низку спеціальних законодавчих актів, зокрема Закон України №2174-IX від 01.04.2022 «Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час воєнного стану» (набрав чинності 13.04.2022) [4].

Цей Закон став основним інструментом тимчасового правового режиму у сфері торговельних марок. Його ухвалення забезпечило «замороження» процесуальних строків, автоматичне продовження дії охоронних документів та створення механізму відкладених дій (grace period) для власників прав після завершення воєнного стану.

Статті Закону № 2174-IX встановлюють, що з дня введення воєнного стану припиняється перебіг строків щодо вчинення певних дій у сфері ІВ:

- подання заперечень проти заявок на торговельні марки;
- подання апеляцій чи скарг на рішення органу експертизи;
- відповіді на зауваження експертів;
- сплата зборів і подання заяв на продовження прав.

При цьому всі охоронні документи, строк дії яких спливає під час воєнного стану, продовжують діяти автоматично до завершення воєнного стану плюс додатковий строк, встановлений для вчинення відповідних дій (у законі йдеться про 90 днів після завершення чи скасування воєнного стану).

Таким чином, власники торговельних марок отримали захист від втрати прав через неможливість виконати процесуальні дії у визначені строки, що відповідає принципам справедливості й пропорційності, закріпленим у ст. 1 Протоколу № 1 до Європейської конвенції з прав людини.

В умовах руйнування інфраструктури та обмежень пересування держава забезпечила можливість електронного подання документів до УКРНОІВІ, включно з заявками на ТМ та

міжнародними реєстраціями. Відповідно до рекомендацій УКРНОІВІ і Міністерства економіки, заявники могли подавати матеріали в паперовій або електронній формі з використанням кваліфікованого електронного підпису. Це стало важливим чинником безперервності адміністративного процесу й збереження прав.

Законодавчі заходи воєнного часу заклали фундамент для поступового повернення до стандартних процедур у 2025 році. Вони показали можливість гнучкого реагування правової системи на кризу, а також створили модель «тимчасового консерваційного режиму», яка може бути використана й у майбутніх форс-мажорних обставинах. Одночасно ці заходи посилили аргументацію на користь цифровізації та гармонізації з правом ЄС, адже саме електронні інструменти та європейські стандарти забезпечили відносну стійкість системи ІВ у кризовий період.

Законодавчі заходи 2022–2024 рр. створили особливий правовий режим, який зберігав права на торговельні марки, але водночас накопичував відкладені процесуальні дії. Ситуація з «backlog» (нерозглянуті заявки, несвоєчасно сплачені збори, відкладені опозиції) вимагала чіткого та обмеженого в часі повернення до стандартних процедур, щоб відновити правову визначеність і стабільність ринку. Це стало головною передумовою ухвалення Закону України № 4362-IX від 16 квітня 2025 року.

Закон № 4362-IX скасовує Закон № 2174-IX і з 31 травня 2025 року відновлює звичайний перебіг процесуальних строків у сфері інтелектуальної власності, зокрема для торговельних марок [8]. Уперше за три роки було встановлено чітку дату відновлення всіх відкладених строків.

Ключовими елементами зазначеного Закону є:

- Припинення автоматичного продовження охоронних документів. Свідоцтва на ТМ, строк дії яких спливає після 31.05.2025, потребуватимуть своєчасного продовження за загальними правилами.
- Відновлення звичних процедур опозицій, апеляцій та експертизи. Більше не діють відстрочки чи заморожування строків.
- В становлення перехідного «grace»-періоду тривалістю 75 днів (з 31 травня до 14 серпня 2025 року), протягом якого дозволяється без санкцій завершити відкладені дії.

Перехідний період було запроваджено як «амортизатор» для ринку. Він дозволяє правовласникам:

- сплатити збори, термін яких настав під час дії воєнного режиму;
- подати відповіді на зауваження експертизи;
- відновити права, що могли втратитися через пропущені строки.

Доктринальні тенденції та євроінтеграційний контекст.

У науковому дискурсі останніх років простежується тенденція до переосмислення традиційних підходів до охорони торговельних марок. В умовах воєнного стану інтелектуальна власність постає не лише як комерційний інструмент, а й як інструмент публічної політики, культурної безпеки та національної ідентичності.

Так, у правничій доктрині України та ЄС визнано, що торговельна марка виконує не лише розрізняльну, але й комунікаційну та репутаційну функції, захищаючи права власника й інтереси споживачів. Надзвичайні обставини (воєнний стан, санкційні обмеження, цифровізація) стали каталізатором переосмислення правової природи ТМ: від статичної ознаки комерційного походження – до динамічного інформаційного активу, який вимагає адаптивного правового захисту.

Щодо виникнення певної дилеми між охороноздатністю ТМ й політичною символікою слід зазначити наступне.

Одним із найцікавіших теоретичних питань стало співвідношення публічного порядку, моралі та охороноздатності позначень. В умовах війни різко зросла кількість заявок із патріотичними, політичними й антиагресорськими гаслами. Правила 2024 та роз'яснення УКРНОІВІ встановлюють рамки, близькі до європейських: політичні гасла, зазвичай, не

виконують функції позначення комерційного походження, а отже, не можуть бути зареєстровані як ТМ, якщо не доведено наявність розрізняльної здатності.

Українські суди ще не виробили системної практики щодо політичних гасел як торговельних марок, однак європейська практика (Загальний суд ЄС) уже закладає орієнтири. Так, у низці справ (наприклад, T-35/19, T-36/19 тощо) суд наголосив, що політичні гасла сприймаються споживачем як повідомлення, а не як індикатор комерційного походження, і тому не підлягають реєстрації [9]. Ці підходи віддзеркалюються в українських Правилах 2024 у вигляді уточнених критеріїв «публічного порядку» й «загальновизнаних принципів моралі». Такий підхід забезпечує баланс між свободою вираження й охороною ІВ та запобігає монополізації суспільно значущих символів.

Висновки. Сфера охорони торговельних марок в Україні в умовах воєнного стану продемонструвала високу адаптивність та інституційну стійкість. Попри суттєві виклики, пов'язані з повномасштабною агресією, система інтелектуальної власності зберегла функціональність і забезпечила безперервність ключових адміністративних процедур.

Інституційна трансформація, зокрема створення та посилення ролі УКРНОІВІ, стала визначальним фактором стабілізації системи. Розвиток електронних сервісів, цифровізація процедур і розширення міжнародної співпраці сприяли підвищенню ефективності адміністрування прав та інтеграції України до європейського правового простору.

Процедурні зміни, впроваджені у період воєнного стану, мали подвійний ефект: з одного боку, вони забезпечили захист правовласників через гнучкість строків і механізми відтермінування, з іншого – спричинили накопичення нерозглянутих дій і заявок, що потребувало подальшого нормативного врегулювання.

Прийняття Правил 2024 стало важливим етапом модернізації системи охорони торговельних марок. Вони забезпечили кодифікацію процедур, уніфікацію стандартів для національних і міжнародних заявок, а також гармонізацію із правом ЄС, зокрема щодо нетрадиційних позначень та електронних форматів взаємодії.

Законодавчі акти воєнного часу, зокрема запровадження механізму «заморожування» строків, відіграли ключову роль у збереженні прав інтелектуальної власності. Водночас подальше скасування цього режиму та відновлення стандартних процедур у 2025 році стало необхідним кроком для забезпечення правової визначеності та стабільності ринку.

Перехідний період після відновлення строків виконав функцію «правового амортизатора», дозволивши правовласникам реалізувати відкладені дії без негативних наслідків і поступово повернутися до звичайного режиму правозастосування.

У доктринальному вимірі відбулося переосмислення ролі торговельної марки – від суто комерційного інструменту до багатофункціонального нематеріального активу, що виконує також соціальні, комунікаційні та безпекові функції в умовах війни.

Водночас актуалізувалися нові правові виклики, зокрема щодо допустимості реєстрації політичних і патріотичних позначень. Сформований під впливом європейської практики підхід до оцінки розрізняльної здатності та відповідності публічному порядку дозволяє забезпечити баланс між свободою вираження та недопущенням монополізації суспільно значущих символів.

Загалом, реформи 2022–2025 років заклали підґрунтя для подальшої модернізації системи охорони торговельних марок України, її цифрової трансформації та гармонізації з європейськими стандартами, що є критично важливим для післявоєнного економічного відновлення та інтеграції України до ЄС.

Посилання:

1. Про утворення Українського національного офісу інтелектуальної власності та інновацій: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лист. 2022 р. № 1288. URL: https://www.kmu.gov.ua.

2. Про введення воєнного стану в Україні : Указ Президента України від 24 лют. 2022 р. № 64/2022. Офіц. вісн. України. 2022. № 17. Ст. 910.

3. Про затвердження Закону України «Про введення воєнного стану в Україні» : Закон України від 24 лют. 2022 р. № 2102-IX // Відомості Верховної Ради України. 2022. № 18.

4. Про захист інтересів осіб у сфері інтелектуальної власності під час воєнного стану : Закон України від 1 квіт. 2022 р. № 2174-IX // Відомості Верховної Ради України. 2022. № 19.

5. Про затвердження Правил складання, подання заявки на торговельну марку, заявки на міжнародну реєстрацію торговельної марки та проведення експертизи заявки на торговельну марку : Наказ Міністерства економіки України від 6 серп. 2024 р. № 19889 (зареєстр. у Мін'юсті 19 серп. 2024 р. № 1263/42608). URL: https://www.me.gov.ua.

6. Directive (EU) 2015/2436 of the European Parliament and of the Council of 16 December 2015 on the approximation of the laws of the Member States relating to trade marks // Official Journal of the European Union. – L 336/1. – 23.12.2015.

7. Regulation (EU) 2017/1001 of the European Parliament and of the Council of 14 June 2017 on the European Union trade mark // Official Journal of the European Union. L 154/1. 16.06.2017.

8. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення перебігу строків у сфері інтелектуальної власності : Закон України від 16 квіт. 2025 р. № 4362-IX. URL: https://zakon.rada.gov.ua.

9. Cases T-35/19, T-36/19 : Judgments of the General Court of the European Union concerning political slogans as trade marks. URL: https://curia.europa.eu.

Статтю було подано	30.03.2026	The article was submitted
Статтю було доопрацьовано	11.05.2026	The article has been revised
Статтю було прийнято	14.05.2026	The article was accepted